

SPRAWOZDANIE

**Dyrekcji szkoły wydziałowej męskiej
im. Kazimierza Wielkiego w Krakowie**

za lata szkolne 1914/5 i 1915/6.

TREŚĆ :

Kronika za rok 1914 5.

Zajęcie Grona w czasie nieczynności szkoły.

Rok szkolny 1915/6.

Udział szkoły w akcji pomocy wojennej.

Wiadomości urzędowe.

Grono nauczycieli.

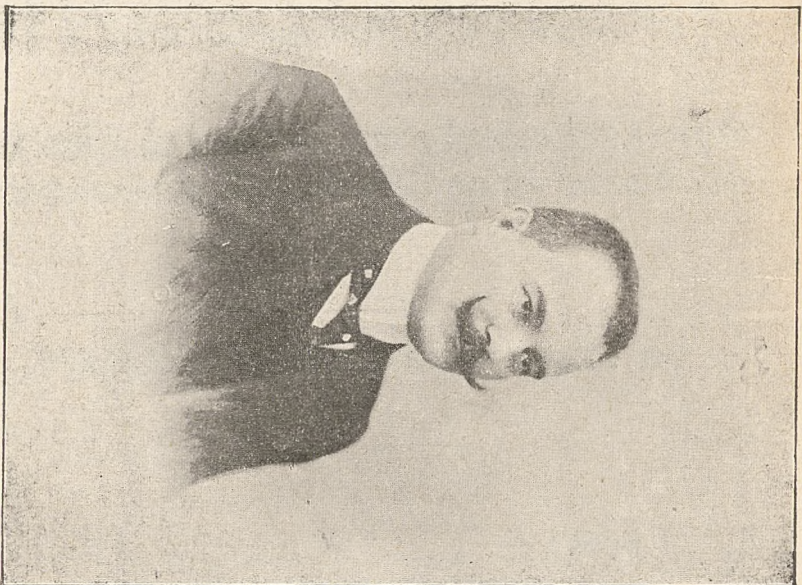
Klasyfikacja.

KRAKÓW 1916.

Nakładem Dyrekcji szkoły.

Drukiem Kat. Sp. Wydawniczej (Prawda), p. zarz. St. Zbika.

Radca szkolny Julian Dobrzański.

Dyrektor szkoły Salomon Spitzer.

Kronika szkoły.

Historia szkoły i jej rozwój od czasów Kazimierza Wielkiego przedstawione są w Sprawozdaniu jubileuszowym za rok szkolny 1909/10.

Opis nowego gmachu umieszczono w Sprawozdaniu za r. szk. 1910/11.

Organizacja i obsada szkoły wydziałowej omówione są w Sprawozdaniu za rok szkolny 1911/12.

Akt fundacji stypendyjnej błp. Salomona Deichesa, Regulamin „Ustroju Gminy szkolnej“ i Regulamin szkoły im. Kazimierza W. zawiera Sprawozdanie za rok szkolny 1912/13.

Organizacja klasy IV. wydziałowej, Statut, Plan nauk i wykaz książek dla tej klasy znajdują się w Sprawozdaniu za rok szkolny 1913/14.

Ferye szkolne 1914 r. rozpoczęły się pod nader złowróżbnymi oznakami.

Dnia 28. czerwca 1914 r. rozległa się straszliwa i przerażająca wieść o skrytobójczym morderstwie, dokonanej przez zbrodniczych Serbów w Sarajewie na osobie najdostojniejszego Następcy Tronu Arcyksięcia Ferdynanda d'Este i jego małżonce Zofii, księżniczce Hohenberg.

Grom tej wieści, samej w sobie okropnej, napełniał wszystkich przerażającą trwogą, bo był groźną zapowiedzią wypadków, brzemiennych w straszne i nieprzewidziane skutki.

Na dzień 1. sierpnia 1914 r. ogłoszoną została mobilizacja.

Dyrektor szkoły przerwał urlop wakacyjny i wrócił natychmiast do Krakowa, by czuwać na posterunku swoim.

Srogie wypadki wojny odbiły się dotkliwie także na szkolnictwie.

Szkoła nasza ucierpiała z powodu nieszczęsnej burzy wojennej pod wielu względami.

Do czynnej służby wojskowej powołani zostali pp. Samuel Adler, Efroim Fiedler, Aleksander Kościółek, Rudolf Lesiecki, Dawid Wohlmüt i Kazimierz Zieliński.

P. Jan Dziedzic w czasie pobytu w Londynie na kursie zręczności został internowany jako więzień polityczny.

Prezydium c. k. Rady szkolnej okręgowej reskryptem z dnia 6. sierpnia 1914 r. L. 8. poleciło:

1.) donieść, czy i w jakim celu zajęty został budynek szkolny przez c. k. wojskowość.

2.) aby przechowano bezpiecznie akta szkolne,

3.) przedłożyć wykaz nauczycieli, powołanych do służby wojskowej. Z powodu ogólnej mobilizacji większość ojców uczniów tutejszej szkoły wstąpiła do czynnej służby wojskowej.

Bezustanny przemarsz wojsk, nadzwyczaj ożywiony ruch wojskowych wozów, automobilów, konnicy, artylerii i napływ obcych, spowodowały niebezpieczeństwo dla opuszczonej i wałęsającej się po ulicach młodzieży.

Dyrekcja szkoły w porozumieniu się z obecnymi nauczycielami postanowiła otoczyć młodzież opieką. W tym celu ogłosiła wpisy i zgłosiło się wkrótce około 200 młodzieży.

Podzielono ją na 4 grupy i zajęto ją częściowo dorywczą nauką w razie niepogody, a skoro pogoda sprzyjała, urządzano zabawy towarzyskie na podwórzu szkolnem lub gromadnie wycieczki poza miasto.

Młodzieżą zajmowali się prócz Dyrektora szkoły pp. Morecki, Silbermann i Wohlmuth, który tymczasem został superarbitrowany.

W nocy z d. 14. na 15. VIII. 1914 r. gmach szkolny zajęty został na kwaterek przesuwających się wojsk na wschodni teren wojenny.

W ostatnich dniach sierpnia za staraniem Dyrekcyi Magistrat zarządził oczyszczenie i uporządkowanie gmachu a równocześnie odbywały się wpisy uczniów w dniach 29., 30. i 31. sierpnia.

Z powodu braku sił nauczycielskich nie wpisywano ani uczniów do klasy I. pospolitej, ani do IV. wydziałowej.

Do dnia 1. września 1914. zapisało się razem 452 uczniów.

W miejsce brakujących sił męskich c. k. Rada szkolna okręgowa przydzieliła do tutejszej szkoły pp. Felicję Kornblumównę, Zofię Gundelachową i Annę Silbermanównę.

Nadto zgłosił się dobrowolnie do pełnienia obowiązków bezpłatnie p. Ananiasz Einhorn, reprezentant Towarzystw ubezpieczeń i obywatel m. Krakowa, były nauczyciel ludowy.

Ponieważ wiele budynków szkolnych zajęto na cele wojskowe, pomieszczono w gmachu szkolnym przy ul. Wązkiej jeszcze szkołę XXVIII. posp. męską. im. Słowackiego, XXII. szkołę wydz. żeńską im. Długosza, i VI. szkołę posp. żeńską im. Czackiego, których budynki były zajęte.

Z tego powodu uszczuplono w poszczególnych klasach ilość godzin nauki a niektóre przedmioty opuszczono.

C. k. Rada szk. okr. reskrytem z dnia 16. września 1914. L. 5057. na mocy upoważnienia c. k. Rady szk. kraj. udzieliła wszystkim nauczycielom trzechmiesięcznego odwołańnego urlopu.

Dnia 16. września przerwano naukę, ponieważ c. i k. wojskowość zajęła gmach szkolny na szpital fortecny Nr. 2.

Ławki, stoły rysunkowe i stopnie złożono częścią w piwnicy, częścią na podwórzu, skąd później Magistrat je przewiózł do magazynów miejskich. Akta szkolne, bibliotekę nauczycieli i uczniów szkoły wydziałowej i uzupełniającej przemysłowej umieszczono w kilku szafach na piętrze w kancelaryi, w sali konferencyjnej i w przylegającej klasie, które zamieniono na kancelarye szpitalne. Nadto uprosił sobie Dyrektor pozostawienie jednego małego gabinetu na III. piętrze na umieszczenie przyrządów fizycznych do nauki chemii, oraz obrazów i rycin do nauki historii naturalnej.

Skutkiem ogłoszenia ze względów wojskowych ewakuacyi miasta, jako twierdzy, wyjechało mnóstwo rodzin wraz z dziećmi.

Gdy się umysły nieco uspokoiły i wróciły do równowagi, pozostałe Grono nauczycieli znowu podjęło naukę z młodzieżą.

Od dnia 15. października 1914 odbywała się nauka przed południem tylko z uczniami klasy III. i IV. pospolitej z rozmaitych szkół w salach gmachu Gminy wyznaniowej izraelickiej, na ten cel przez Gminę odstąpionych, dokąd przeniesiono ławki szkolne.

Nauki pod kierownictwem Dyrektora udzielali pp. Kowalski, Markheim, Morecki, Silbermann, Silberstein i Szado. P. Wolmuth z rodziną wyjechał do Wiednia.

Skutkiem zarządzenia Miejskiego Urzędu zdrowia w dniu 9. listopada 1914 r. przerwano naukę z obawy przed rozwleczeniem zakaźnych chorób, gdyż w salach tych wieczorami gromadziła się różnaita publiczność, a także najbliższe sąsiedztwo szpitali Br. Bonifratrów i izraelickiego, które przeznaczono na choroby zakaźne, jak szkarlatynę, ospę, tyfus, cholera, i inne, przedstawiały wielkie niebezpieczeństwo dla młodzieży.

Z powodu zajęcia mieszkania Dyrektora w gmachu szkolnym na cele szpitala, z powodu energicznej ewakuacji miasta przez c. i k. Komendę twierdzy, wreszcie z powodu nader utrudnionego pobytu w twierdzy, Dyrektor szkoły zmuszony był opuścić miasto, pozostawiając akta szkolne i środki naukowe w zamkniętych szafach oraz inwentarz szkolny pod opieką komendanta szpitala, lekarza pułkowego p. Dra Szatkowskiego, porucił zastępstwo w urzędowaniu p. Kowalskiemu, jako najstarszemu z Grona pozostałych w mieście i wyjechał do Wiednia.

P. Silberstein także wyjechał do Wiednia.

W Krakowie pozostali jeszcze pp. Morecki i Szado. Pp. Markheim i Silberman powołani zostali do czynnej służby wojskowej.

Tylko bardzo nielicznie pozostała garstka młodzieży znalazła opiekę w szkole, otwartej w dwóch ubikacjach budynku c. k. Rady szk. okr.

Zajęcie Grona w czasie nieczynności szkoły.

We Wiedniu Dyrektor Spitzer powołany został na nauczyciela religii w gimnazjum żeńskim przez Dyrektora i Radcę szkolnego p. Romana Gutwińskiego w zakładzie naukowym p. Dr. Schwarzwald przy Wallnerstrasse 9. i tam udzielał nauki w 8 godzinach tygodniowo. Następnie z polecenia Rady Dworu ś. p. Emanuela Dworskiego wezwany został do nauki tegoż przedmiotu w gimnazjum męskim pod kierownictwem Rady szkolnego p. Em. Schirmera w gmachu szkoły realnej przy Vereingasse 21—22, gdzie udzielał nauki tygodniowo 5 godzin. Na osobiste starania otrzymał z Rady szkół przemysłowych uzupełniających we Wiedniu uchwałą z dnia 1. stycznia 1915. L. 2760 — III. ex 14. zezwolenie na hospitowanie nauki w szkołach uzupełniających przemysłowych, z czego też często korzystał. W miesiącu maju i czerwcu 1915. r. uczestniczył w kursie naukowym dla nauczycieli religii mojżeszowej, urządzonym za staraniem Rady szkolnego prof. uniw. p. Dra Leona Sternbacha pod kierownictwem prof. uniw. p. Dra Mojżesza Schorra w sali naukowej Gminy wyznaniowej.

Postarał się też o wstęp do t. zw. małej sali Biblioteki c. k. Uniwersytetu i o specjalne wyjątkowe zezwolenie do korzystania z c. k. Nadwornej Biblioteki cesarskiej (dla publiczności wogóle zamkniętej przez czas wojny) celem dalszego kształcenia się.

W czasie pobytu we Wiedniu opracował podręcznik „Dzieje biblijne“ t. j. „Pięcioksiąg Mojżesza z nauką wiary i moralności“ Część I. dla szkół pospolicznych, nadto poprawił, uzupełnił i przerobił podręczniki: „Historia biblijna oraz zasady wiary i moralności“. Część II. i III. dla szkół średnich, oraz „Zródź życia“ Zasady wiary i moralności.

Aby służyć ogółowi polskiej publiczności, ogłosił w „Nowej Reformie“ i w „Kuryerze Wiedeńskim“, że w mieszkaniu swoim (Wien VIII. Skodagasse 1.) udziela bezpłatnie informacji w sprawie nauczania dzieci pol-

skich. Bardzo wielu z rodziców bez różnicy wyznania, znalazłszy się na obczyźnie w zupełnie nieznanach sobie warunkach, zgłaszało się osobiście lub pisemnie i otrzymywali dokładne informacje o warunkach przyjęcia do miejscowych zakładów nakowych z zakresu szkół ludowych pospolitych i wydziałowych, lub średnich, tak męskich jak żeńskich, w sprawie nauki domowej i egzaminów prywatnych, pomocy nauczycielskiej, podręczników naukowych i t. d.

P. K o w a l s k i Franciszek po zamknięciu szkoły uczył w prywatnym gimnazjum prof. St. Jaworskiego. Od dnia 9 grudnia 1914. do dnia 30. stycznia 1915. w c. k. Seminarjum naucz. żeńskim zastępował profesora matematyki, fizyki i chemii. Od dnia 1 lutego 1915. do końca roku szk. prowadził klasę III. posp. w szkole XXIV. im. Jana Kochanowskiego a przez wakacje urządził z uczniami tejże szkoły wycieczki w okolice Krakowa. Nadto należał przez cały ten czas do czynnych członków Towarzystwa ochrony mieszkań.

P. S i l b e r s t e i n Leon podczas pobytu we Wiedniu hospitował w Austriackim Muzeum na Stubenringu kurs rysunkowy dla młodocianych prowadzony przez prof. Ciżka; uczył na wykłady kalkulacji kupieckiej i przemysłowej w technologicznym Muzeum przemysłowym, uczył na wykłady ekonomii społecznej, urządzone staraniem Naczelnego Komitetu Narodowego; prowadził klasę chłopców opuszczonych wyznania rzymsko-katolickiego, grecko-katolickiego i mojżeszowego, przysłanych z Nikolsburga do „Kinderhortu“ na Jägerstrasse w XX. dzielnicy. Wróciwszy w drugiej połowie lipca 1915 do Krakowa, udzielał nauki uczniom klas wydziałowych na kursach, zorganizowanych przez p. A. Lilienthala.

P. S z a d o Józef Bronisław w grudniu 1914. przydzielony został przez c. k. Radę szk. okręg. do szkoły wydz. męskiej w Dębnikach, gdzie pracował do 15. maja 1915. W dniu tym wstąpił do służby wojskowej w pospolitem ruszeniu. Po uwolnieniu z wojska we wrześniu 1915 r. c. k. Rada szk. okr. przydzieliła go do szkoły wydz. męskiej im. św. Jana Kantego.

P. W o h l m u t Dawid we Wiedniu wspólnie z prof. Stefanem Górką czynił starania u c. k. Rady szk. p. Medarda Kaweckiego, aby otworzyć kurs wydziałowy i kurs przygotowawczy do egzaminu kwalifikacyjnego. Myśl ta przy życzliwości Wysokich Władz wkrótce została w czyn zamieniona za staraniem Wydziału Komitetu naucz. galic. Na kursie dla egzaminu kwalifikacyjnego uczył rachunków i fizyki. Dnia 15. lipca 1915. powrócił do Krakowa i tu pracował w szkole, zorganizowanej na czas wakacji przez p. Adolfa Lilienthala, ucząc w klasach wydziałowych.

P. M o r e c k i Maksymilian podczas wakacji 1914 pracował w założonym przez siebie „Kółku przyjaciół przyrody“, do którego należała młodzież szkół ludowych i średnich. Na najętych przez niego kilku parcelach ogrodowych młodzież pod jego nadzorem uprawiała rolę. Odbył z nimi także kilka wycieczek. Należał też do organizatorów i grona nauczycielskiego „Kursów historyczno-literackich“ u. p. Dr. Zofii Szybalskiej ul. Kapucyńska 7., gdzie udzielał nauki języka niemieckiego w 5 godzinach, a geografii w 3 godz. tyg. Na kursa uczyła młodzież do sierpnia 1915.

W tym samym czasie zorganizował i prowadził p. Morecki kurs modelowania w żeńskiej szkole wydziałowej im. Cesarzowej Elżbiety, do której przydzieliła go c. k. Rada szk. okręgowa. W marcu 1915 zorganizował

i prowadził „Dwumiesięczny kurs pedagogiczny“ dla rodziców i wychowawców i dojrzałej młodzieży. Na protektora kursu uprosił prof. Uniw. Jagiellońskiego p. Dra M. Raciborskiego, który wygłosił prelekcję inauguracyjną. Do grona prelegentów należeli rektor Uniw. Jagiell. Dr. Zoll jun. profesorowie: dr. R. Nitsch, dr. K. Nitsch, dr. Siedlecki, dr. Moroziewicz, dr. Kutrzeba, dr. Bujwid, dyr. seminarium naucz. Radca Rządu Dobrowolski, dr. Ruppert; prof. szkół średnich dr. Mojmir, dr. Reiss, dr. Kukliński, Sujkowski, Gedliczka; panie: dyr. Błotnicka, dr. Sikorska, Klemensiewiczowa, Korczyńska, Dymkowa, Dr. Szybalska, Hantowerówna; nauczyciele wydziałowi: Michalski, Morecki, Orszulski i Paszkowski. Kurs trwał od 18 marca 1915. do 30. czerwca 1915. Podczas wakacji r. 1915. był zajęty w ognisku dla młodzieży szkolnej, umieszczonem w lokalu c. k. Rady szk. okręgowej. W sierpniu 1915. zorganizował i dotychczas prowadzi „Biura porad pedagogicznych dla rodziców, wychowawców i uczących się“. Wszelka porada jest bezpłatną.

W roku szk. zorganizował p. Morecki wśród uczniów klas wydziałów. „Kółko krajoznawcze“, mające w szkole pracownię geograficzną, w której sporządzają pod kierunkiem p. Moreckiego mapy plastyczne dla szkół krakowskich. Z nastaniem wiosny rozpoczęły się wycieczki geologiczno-geograficzne w okolice Krakowa, które odbywają się w czasie wolnym od nauki. C. k. insp. szkół WP. Radca Dobrzański w wysokim stopniu zainteresował się tą w kraju naszym po raz pierwszy podjętą próbą oparcia nauki geografii na zasadach szkoły pracy i wyraził między innymi życzenie, by pracownia szkolna zaopatrzyła z czasem wszystkie szkoły krakowskie w mapy plastyczne, które by mogły oddać wielkie usługi przy nauce geografii. W dniach od 2. do 9. lipca odbyło się wystawa map plastycznych, wykonanych w pracowni, która z natury rzeczy wywołała wielkie zainteresowanie. Wystawę zwiedziło około tysiąc osób, nauczycielstwo miejscowe i zamiejscowe, wielu profesorów szkół średnich, wyższych i Uniwersytetu Jagiell. i liczni dygnitarze a między nimi WPP. Prezydent Bandrowski, generał Potuczek, czł. komisji kraj. dla przemysłu Schönnett, Radca górniczy Piestrak, Radca Dobrzański i liczni inspektorowie szkolni. Wszyscy zwiedzający wyrazili zgodnie uznanie i podziw dla tego u nas po raz pierwszy podjętego dzieła, podnosząc konieczność, aby metody reprezentowane przez wystawę, zostały wprowadzone we wszystkich szkołach polskich.

Rok szkolny 1915|6.

C. k. Rada szkolna okręgowa pismem z dnia 12 lipca 1915. L. 2264. wezwała Dyrektora do objęcia czynności służbowych i postarała się, że c. i k. Komenda twierdzy z dnia 21. lipca 1915. L. 16693 udzieliła Dyrektorowi wraz z rodziną zezwolenia na stały pobyt w Krakowie.

Ponieważ własny gmach szkolny przy ul. Wązkiej zajęty był na szpital wojskowy umieszczono szkołę prowizorycznie w gmachu Ratusza Kazimierskiego, Wolnica 1. na II piętrze.

Wpisy uczniów odbywały się w dniach 30. i 31. sierpnia oraz 1. września 1915. Ogółem zapisało się 654 uczniów. Z tych wydzielono 174 dla szkoły XXVII. im. Słowackiego, 31 uczniów dla szkoły XI. im. Dietla,

a 20 uczniów dla szkoły XXIII. im. Sienkiewicza. Pozostało zatem 429 uczniów w 11 oddziałach.

Uroczyste nabożeństwo odbyło się dn. 2. IX. 1915. w kościele B. Ciała.

C. k. Rada szk. okr. z dn. 30. IX. 1915. L. 3458. przydzieliła do tut. szkoły p. Waler. Ścisławskiego, stałego naucz. XXIV. szk. im. J. Kochan.

W miejsce brakujących męskich sił nauczycielskich c. k. Rada szk. okręgowa przydzieliła nauczycielki: pp. A. Ameisenównę, M. Fränklównę, F. Kornblumównę, K. Staszkiwiczową i J. Śmieszkową.

Z powodu desinfekcji, odczyszczania, odrestaurowania i uporządkowania gmachu Ratusza po usunięciu szpitala wojskowego rozpoczęto naukę dopiero z dniem 5. października 1915.

Przy rozpoczęciu nauki przedstawili gospodarze klas młodzieży szkolnej w uroczystej formie życie i cnoty Wielkodusznego Monarchy i bohaterskie czyny Jego Armii z okazji imienin Najjaśniejszego Pana.

Wskutek zarządzenia Konsystorza biskupiego ograniczono naukę religii rzymsko-katolickiej do 1 godziny tygodniowo. Analogicznie zarządziła też Rada wyzn. izrael. co do religii mojż. z powodu braku sił nauczycielskich.

Naukę religii rz.-kat. w klasach wydział. objął ks. kanon. J. Drożdż.

Z powodu braku sił katechetycznych przydzielono uczniów wyznania rz.-kat. klas pospolitych do szkoły XXVII. im. J. Słowackiego.

Religii mojż. we wszystkich klasach pospolitych i wydziałowych udzielał p. El. Blau, stały nauczyciel religii tut. szkoły.

W wymiarze czasu na naukę poczyniono następujące zmiany. Na każdą lekcję wyznaczono po 45 minut, pauzę między lekcją pierwszą a drugą zniesiono, pauzy między drugą a trzecią lekcją wyznaczono na 10 minut a następne po 5 min., 5 lekcji przed poł. trwało od godz. 8 do godz. 12'05.

Przed południem odbywała się nauka kl. III. i IV. posp., kl. I. wydz. A., I. wydz. B., II. wydz., III. wydz. i IV. wydz.

Od godz. 11'15 do godz. 1'30 miały naukę kl. I. posp. B., II. posp. A. i II. posp. B., a od godz. 1'30 do godz. 4 względnie później do 5 po południu kl. I. posp. A. równocześnie z klasami szkoły XXVII.

Od godz. 4. popołudniu do godziny 8. wieczorem w poniedziałki i wtorki odbywała się nauka w szkole uzupełniającej przemysłowej, a we środę od godziny 6 do 8 wieczorem.

Kurs buchalteryjny i szkoła dla dorosłych analfabetów męskich i żeńskich odbywały naukę od godz. 5. względnie 6. do 8. wieczorem.

Od dnia 24. listopada 1915 r. korzystało z bezpłatnej kuchni dla młodzieży szkolnej bez różnicy wyznania i płci około 50 uczniów tut. szkoły.

Towarzystwo wsparcia biednych uczniów wyzn. mojż. rozdzieliło między tut. uczniów 145 par butów, 15 par podeszew, 28 par spodni, 16 bluzek, 10 koszul i 2 płaszcze.

Arcybactwo Miłosierdzia i Banku pobożnego uchwałą z dnia 9. grudnia 1915. r. L. 727. przyznało zapomogę z fundacyi ś. p. J. Dąbkowskiego w kwocie 60 K. Janowi Hasowi, uczniowi klasy IV. wydziałowej.

W myśl okólnika c. k. Rady szkolnej okr. z dnia 19 grudnia 1915 r. L. 4881. ferie Bożego Narodzenia trwały w tym roku w tut. szkole tylko od 23. grudnia 1915. włącznie do dnia 2. stycznia włącznie.

Z powodu rocznicy powstania styczniowego (1863 r.) urządzono dnia 22. stycznia 1916 r. poranek. Po nabożeństwie, odprawionem przez

ks. kan. J. Drożdża w kościele Bożego Ciała młodzież zgromadziła się w stosownie przybranej sali szkolnej. W zagajeniu Dyrektor wskazał na szlachetne porywy i usiłowania społeczeństwa polskiego do zrzucenia jarzma barbarzyńskiego pogromcy, celem uzyskania wolności i swobody i praw narodowych. Zachęcił też młodzież, aby w obecnych ciężkich czasach sponosiła się pracą do czynnego udziału w spodziewanych pomyślniejszych warunkach życia narodowego.

P. Morecki skreślił tło i przebieg historyczny zdarzenia narodowego, poczem uczniowie wygłaszali odpowiednie deklamacje a chór uczniów pod kierunkiem p. Ameisenówny odśpiewał patryotyczne pieśni.

W myśl reskr. c. k. Rady szkolnej okr. z dnia 14. stycznia 1916. L. 239. rozdano świadectwa półroczne dnia 31. stycznia, a nauka II. półrocza zaczęła się dnia 3. lutego.

Z dniem 3. II. weszła w życie pierwsza w kraju pracownia geograficzna.

Z dniem 1. kwietnia 1916. p. Eisig Krieg powołany został do czynnej służby wojskowej a p. Schächterówna objęła gospodarstwo klasy II. p. B.

W myśl okólnika c. k. Rady szk. okr. z dnia 20. stycznia, 1916. L. 250. i życzenia ksiączęgo-biskupiego Konsystorza w II. półroczu szkolnym nauka religii rzymsko-kat. odbywała się w 2 godzinach tygodniowo w każdej klasie. Analogicznie zaprowadzono także po 2 godziny nauki religii moją. w klasach wydziałowych.

W dniach 3. i 4. kwietnia 1916 r. odbyły się rekolekcje, dnia 4 kwietnia spowiedź, a dnia 5. komunja św. uczniów klas wydziałowych.

C. k. Rada szkolna okręg. z dnia 13. kwietnia 1916. L. 11334-III. znosi obowiązek uczęszczania młodzieży katolickiej do kościoła na nabożeństwo przed nauką z powodu zmienionych stosunków.

W dniu 3. maja 1916. po objaśnieniu znaczenia konstytucji uczniowie udali się na uroczyste nabożeństwo, w kościele Maryackim urządzone, gdzie też w kościele wystłuchali kazania.

W dniu 13. czerwca 1916 r. katolicka młodzież przystąpiła do spowiedzi., dnia 14. do komunii św. w kościele Bożego Ciała a dnia 15. do bierzmowania w kościele OO. Franciszkanów.

Na mocy reskryptu c. k. Rady szk. okr. z dnia 13. VI. 1916. L. 2422. zakończenie roku szkolnego odbyło się dnia 14. lipca 1916 r.

Z funduszu b. p. Salomona Deichesa otrzymali stypendyum po 50 K.: Rothal Dawid, ucz. kl. IV. posp., Blitz Aron, ucz. III. wydz., Rosenlicht Binem Leib, ucz. kl. IV. wydz.

Udział szkoły w akcji pomocy wojennej.

We wrześniu 1914. Grono nauczycieli złożyło na Legiony polskie 44 K. na ręce skarbnika Związku nauczyciel.

Dnia 5. i 6. października uczniowie klas wydziałowych uczestniczyli w akcji zbiórki wełny i kauczuku na cele opieki wojennej.

Na Kolumnę Legionów złożyli uczniowie dnia 31. stycznia 1916 r. z okazji zakończenia I. półrocza szkolnego 94 K. 60 h., którą uzupełniono z funduszy szkolnej kasy oszczędności do okrągłej kwoty 100 K. Równocześnie dyrektor szkoły złożył na ten cel 10 K.

Na Tow. „Czerwonego Krzyża“ z tej samej okazji złożyli 30 K. 22 h. w Administracji „Nowej Reformy“. (Nr. 114. pokwitowania).

Nadto złożono na ten sam cel w biurze c. k. Rady szkolnej okr. w marcu 49 K. 77 h., w kwietniu 37 K. 20 h., w maju 42 K. 71 h. w czerwcu 41 K. 92 h., a w lipcu około 20 K., razem przeszło 220 K.

Na podarki świąteczne dla żołnierzy Polaków i Legionistów złożyli uczniowie 20 K. w Administracji „N. Reformy“ (Nr. 154. pokwitowania).

Prócz tego złożono w Komitecie (ul. Franciszkańska 4.) około 100 przedmiotów na podarki.

Na mocy reskr. c. k. Rady szk. okr. z dnia 28. kwietnia 1916 L. 1973. młodzież klas wydziałowych uczestniczyła w zbiórce na „Czerwony Krzyż“ w dniach 1. i 6. maja 1916 r. Wynik zbiórki w ulicach, przydzielonych tutejszej szkole, przedstawia kwotę około 700 K.

W miesiącu maju Grono nauczycielskie i uczniowie złożyli 16 K. 33 h. jako dar narodowy na cel Tow. Ośw. Lud.

Na mocy uchwały konferencji Grona nauczycielskiego z dnia 26. maja 1916. Dyrekcya szkoły subskrybowała na IV. pożyczkę wojenną 200 K. z funduszów szkolnej kasy oszczędności.

W miesiącu czerwcu Grono nauczycieli i uczniowie złożyli jako dar dla Litwy 14 K. 44 h. w biurze c. k. Rady szkolnej okręgowej.

Na fundusz wdów i sierót po legionistach Dyr. S. Spitzer złożył w Administracji Now. Ref. 24 K. jako datki złożone za wiersz p. t. „Uczenicom na pożegnanie“ a mianowicie: uczennice gimn. im. kr. Jadwigi 10 K. 20 hal., uczennice gimn. przy Albertgasse 23. we Wiedniu 6 K., uczniowie gimn. VI. (Podgórze) 4'30 K., uczeń gimn. żeńskiego przy ul. Wolskiej 3'50 K.

Ogółem szkoła złożyła przeszło 430 K. na cele opieki wojennej.

Wiadomości urzędowe.

J. E. Pan Minister Wyzn. i Ośw. reskrytem z dnia 21. sierpnia 1914. L. 35043. na wniosek Wys. c. k. Rady szkolnej krajowej zamianował Dyrektora p. Salomona Spitzera członkiem c. k. Komisji egzaminacyjnej dla nauczycieli szkół ludowych pospolitych w Krakowie.

Z dniem 20. listopada 1915 r. objął czynności urzędowe w tut. szkole jako zastępca nauczyciela p. Eisig Krieg.

Z dniem 31. stycznia 1916 r. w miejsce p. Julii Śmieszkowej, przeniesionej na swoją posesję do szkoły XXII., objął czynności p. H. Ohringer, stały nauczyciel w Horodence, przydzielony do tut. szkoły na podstawie reskryptu c. k. Rady szk. okr. z dnia 19. stycznia 1916. L. 292.

Jego Ces. i Król. Apostolska Mość Najwyższem postanowieniem z dnia 7. lutego 1916 r. raczył c. k. Inspektorowi szkolnemu WPanu Julianowi Dobrzańskiemu w uznaniu zasług, położonych na polu szkolnictwa i opieki nad młodzieżą w czasie ewakuacji i obłężenia miasta, nadać tytuł Rady szkolnego (Dz. Urz. Nr. 3.).

C. k. Rada szkolna kraj. z dnia 12. lutego 1916. L. 4972-I. przyznaje p. Janowi Dziedzicowi, internowanemu w Anglii, drugi dodatek pięcioletni.

Na mocy reskr. c. k. Rady szk. okręg. z dnia 18. lutego 1916 L. 719. zgłosiła się do czynności w tutejszej szkole p. T. E. Schächterówna, tymczasowa nauczycielka z Oryczkowiec pow. Husiatyn.

Wiceprezydent c. k. Rady szkolnej krajowej WPan Dr. Ignacy Dembowski z powodu nadwątlonego zdrowia w marcu 1916 r. ustąpił z urzędu ku wielkiemu żalowi nauczycieli i młodzieży szkolnej (Dz. Urz. Nr. 4.).

Grono nauczycielskie.

Dyrektor Spitzer Salomon uczył jęz. polsk. w kl. IV. w. 5 g. tyg.
Katecheta: Ks. Drożdż Józef, kan. regul., uczył religii we wszystkich klasach wydziałowych w 6 godz. i miewał egzortę co tydzień.

Nauczyciel religii moźj.: Elj. Gustaw Blau uczył religii we wszystkich klasach pospolitych i wydziałowych w 14 godzinach i miewał dwie egzorty tygodniowo.

Nauczyciele stali w klasach wydziałowych.

Kowalski Franciszek, gosp. kl. III. wydz., uczył rachunków w kl. II. w. i kl. III. w. po 3 g. historii naturalnej w kl. I. A. i B! po 3 g. oraz fizyki i chemii w kl. II. i III. w. po 3 g. razem 18 g. tygodniowo.
 Silberstein Leon, gospodarz kl. II. w., uczył w tej klasie jęz. niemieckiego po 5 g. i rysunków geometrycznych 4 g. oraz rysunków geometr. w kl. I. w. B. i kl. III. w. po 4 g. a w kl. I. w. B. rachunków 3 godz. razem 20 godz. tygodniowo.

Nauczyciele stali w klasach pospolitych.

Wolhmuth Dawid, gosp. klasy IV. wydz., gdzie uczył języka niemieckiego 5 g., rachunków 2 g., geometrii 2 g., historii nat. 2 g., chemii 2 g., fizyki 2 g. i algebry 3 g., oraz w kl. III. wydz. algebry w 4 g. razem 22 godzin tygodniowo.

Ścisławski Waleryan, gosp. kl. I. w. A. uczył tam rachunków 3 g., geometrii 4 godz., rysunków odręcznych 3., w klasie I. wydz. B. rysunków odręcznych 3 g., w II. kl. wydz. rysunków odręcznych 2 g., w III. kl. wydz. rysunków odręcznych 2 g., a w kl. IV. wydz. rysunków odręcznych 2 godziny, razem 19 godzin tygodniowo.

Nauczyciele tymczasowi.

Morecki Maksymilian, gosp. kl. I. wydz. B. uczył tamże historii polskiej 2 g., geografii 1 g., w kl. II. wydz. historii 2 g., geografii 1 g., w klasie III. wydz. języka polskiego 3 g., niemieckiego 5 g., historii 2 g. geogr. 1 g., a w kl. IV. w. historii 1 g. i geogr. 1 g. raz. 19 g. tyg.

Ameisen Anna, gosp. kl. III. posp. uczyła tamże wszystkich przedmiotów 17 g., a w kl. I. wydz. B. języka polskiego 3 g., razem 20 g. tyg.

Fränkel Marya, gosp. kl. I. posp. B. uczyła tamże wszystkich przedmiotów 14 g., a w kl. IV. posp. rachunków 3 g., razem 17 g. tyg.

Kornblum Felicya, gosp. kl. IV. posp. uczyła tamże wszystkich przedmiotów z wyjątkiem rachunków i pisania 16 g. tyg. a w kl. I. wydz. A. historii polskiej 2 g., geografii 1 g. razem 19 g. tyg.

Ohringer Hersz, gosp. kl. I. posp. A. uczył tamże wszystkich przedmiotów 14 g. w kl. I. wydz. A. języka polskiego 3 g., języka niemieckiego 5 g., a w kl. II. wydz. języka polskiego 3 g. razem 25 g. tyg.

Schächter Eugenia, gosp. kl. II. posp. B. uczyła tamże wszystkich przedmiotów 14 g., a w kl. I. wydz. B. języka niemieckiego 5 godzin, razem 19 godzin tygodniowo.

Staszkievicz Karolina, gosp. kl. II. posp. A. uczyła tamże wszystkich przedmiotów 14 g., w kl. III. posp. rysunków 1 g., kaligrafii 1 g., a w kl. IV. posp. kaligrafii 1 g., razem 17 godzin tyg.

Lekarz szkolny: Dr. Emil Liebermann w czynnej służbie wojskowej.

Wynik klasyfikacyi za rok szkolny 1915/6.

Klasa	Zapisanych	Uzdolnio- nych do przejęcia	Nieuzdol- nionych	Może po- prawić po wakacyach	ogółem	Klasyfiko- wano	Nie klasyfi- kowano	Opuściło szkołę	Umarło	% nie- uzdolnio- nych
I. posp. A	63	40	16	—	56	7	—	—	—	27.5
I. „ B	59	41	15	—	56	2	1	—	—	36.6
II. „ A	48	28	15	—	43	3	2	—	—	34.9
II. „ B	45	27	14	—	41	3	—	1	—	34.1
III. „	61	39	16	—	55	6	—	—	—	29.9
IV. „	45	24	12	—	37	3	5	—	—	32.4
I. wydz. A	47	16	16	9	41	1	5	—	—	39.0
I. „ B	44	19	8	10	37	—	7	—	—	24.6
II. „	31	9	7	9	25	—	6	—	—	28.0
III. „	19	16	—	1	17	—	2	—	—	—
IV. „	38	20	3	6	29	—	9	—	—	10.3
Ogółem	500	279	123	36	437	25	37	1	—	27.0

W stosunku do zapisanych klasyfikowano 87,4%⁰. W stosunku do klasyfikowanych otrzymano postęp 71,9%⁰.

Klasa I. posp. A.

Zapisanych 63. Klasyfikowanych 56. Uzdolnionych do przejścia 40.

Birn Chaim
 Birn Henryk
 Borger Izydor
 Botwin Chaim
 Dalet Józef
 Feder Maurycy
 Feilgut Michał
 Friedmann Pinkus
 Goldfarb Naftali
 Gross Leon
 Halporn Dawid
 Halporn Izrael
 Heisler Szymon
 Hirschfeld Mojżesz
 Kalfus Salomon
 Katz Izrael
 Klein Zygmunt
 Kleinberger Hermann
 Lakryc Dawid
 Lewkowicz Gustaw

Gosp. klasy: Hersz Ohringer.

Markiewicz Izrael
 Mehler Markus
 Mehler Maurycy
 Mühlstein Dawid
 Nachhäuser Mojżesz
 Osiek Ferdynand
 Pilcer Leon
 Rath Salomon
 Rausch Bernard
 Rosenbaum Izaak
 Schelinger Rafał
 Schnall Süßmann
 Schreiber Leib
 Stern Nachem
 Stieglitz Salomon
 Vogelhut Adolf
 Vogler Izrael
 Weinstein Simon
 Weintraub Szmul
 Windisch Abraham

Postępu nie otrzymało 16. Nie klasyfikowano 7.

Klasa I. posp. B.

Zapisanych 59. Klasyfikowanych 56. Uzdolnionych do przejścia 41.

Berwald Ozyasz Józef
 Bleiweis Aron
 Blitzer Izak
 Blumenstock Izydor
 Bodner Markus Leon
 Brenner Aleksander
 Chanin Moses
 Diamant Pinkus
 Goldstein Bernard
 Grajower Bezael
 Hemmerling Izrael
 Herman Samuel
 Heuberger Ignacy
 Hirsz Leopold
 Hoffmann Aleksander
 Kaufler Aleksander
 Kerner Izrael
 Kleinberger Julian
 Kolin Szaja
 Kuppermann Dawid
 Leder Hirsch Józef

Gosp. klasy: Marya Fränklówna.

Leinwohl Salomon
 Lipschütz Dawid Lipe
 Mandelbaum Abr. Jakób
 Metallmann Roman Leopold
 Mühlrad Samuel false Fiselgrndt
 Piasecki Wilhelm
 Prokesch Samuel
 Redlich Hersch
 Redlich Joel
 Rosenblum Izak
 Rosenzweig Adolf
 Schamroth Izak
 Singer Ignacy
 Spielvogel Wolf
 Stöger Hirsch
 Traube Samuel
 Weksner Henryk
 Wertheimer Salomon
 Wiener Izrael
 Zahler Jonasz

Postępu nie otrzymało 15. Nie klasyfikowano 2. Opuściło szkołę 1.

Klasa II. posp. A.

Zapisanych 48. Klasyfikowanych 43. Uzdolnionych do przejścia 28.

Arjan Zygmunt
 Bas Hirsch
 Berger Samuel
 Bodner Adolf
 Erber Samuel
 Fichtenbaum Jakób
 Friedner Jan
 Goldstein Edmund
 Gottlieb Jan
 Grünspan Szymon
 Herman Leopold
 Kleinberger Wilhelm
 Kleinhändler Jozua
 Leinwohl Majer

Postępu nie otrzymało 15. Nie klasyfikowano 3. Opuściło szkołę 2.

Gosp. kl.: K. Staszkwiczowa.

Löffler Bernard
 Manheimer Herman
 Mischel Henryk
 Osiek Henryk
 Prokesch Joel
 Rosenzweig Samuel
 Rosner Ozyasz
 Scharf Leopold
 Scheidlinger Gustaw
 Sturmwind Salomon
 Tislowitz Aleksander
 Urbach Maurycy
 Weinfeld Bernard
 Zweig Getzel

Klasa II. posp. B.

Zapisanych 45. Klasyfikowanych 40. Uzdolnionych do przejścia 27.

Eigermann Zygmunt
 Grüner Aron
 Grüner Maurycy
 Guter Simon
 Kampf Henryk
 Kenner Józef
 Langenthal Dawid
 Liebermann Bernard
 Liebfeld Michał
 Neiger Henryk
 Perlmutter Dawid
 Pinkusfeld Abraham
 Rozenzweig Stefan
 Röster Maurycy

Postępu nie otrzymało 13. Nie klasyfikowano 4. Zmarł 1.

Gosp. kl.: E. Schächterówna.

Schwarzbröt Juda
 Silberstein Jakób
 Siegmann Hirsch
 Spielmann Efroim
 Stieglitz Hirsch
 Stockstiel Izak
 Teichner Leiser
 Trau Leib
 Urbach Hirsch
 Vogler Józef
 Wahrsager Józef
 Weintraub Józef
 Zanger Mojżesz

Klasa III. posp.

Zapisanych 61. Klasyfikowanych 55. Uzdolnionych do przejścia 39.

Bazes Jakób
 Brenner Ferdynand
 Buchsbaum Markus
 Dünner Józef
 Eismann Józef Bernard
 Feiner Arnold
 Feldmann Abraham
 Fischer Zygmunt
 Fleischer Nachman
 Freitag Efroim Hirsch
 Ginter Abraham

Gosp. kl. A. Ameisenówna.

Goldschneider Izak
 Grünberg Adolf
 Hirsch Herman
 Horner Salomon
 Hochbaum Izrael
 Jungmann Ignacy
 Kleinberger Mendel
 Klotz Salomon
 Krieger Leib
 Künstler Leon
 Landesberger Aleksander

Morgenbesser Zygmunt
Münz Mendel
Nehmer Henryk
Plawkier Nachman
Rose Edward
Schamroth Adolf
Schamroth Izrael
Schlüssel Eizyk
Schmalhosen Szymon

Postępu nie otrzymało 16. Nie klasyfikowanych 6.

Schön Markus
Schönberg Edward
Seewald Salomon
Sprung Hirsch
Teitelbaum Menasche
Turner Bernard
Weindling Joel
Wiener Maurycy

Klasa IV. posp.

Zapisanych 45. Klasyfikowanych 37. Uzdolnionych do przejścia.

Drobner Gimpel
Filler Elias
Grünbaum Jakób
Grünstein Mojżesz
Hauben Markus
Katz Tobiasz
Kleinhändler Hirsch
Liebermann Adolf
Mikołajewicz Ignacy
Osiek Samuel
Reifer Dawid
Reisler Hermann

Gosp. kl.: Felicya Kornblum.

Rittermann Abraham
Rosthal Dawid
Schaffer Adolf
Schaumann Samuel
Schnür Hirsch
Spanauf Zygmunt
Stieglitz Dawid
Talermann Jakób
Vogelhut Leon
Wetstein Izrael
Zimmetbaum Józef
Zollmann Leon

Postępu nie otrzymało 12. Do egzaminu poprawczego przeznaczono 1. Nie klasyfikowano 3. Opuściło szkołę 5.

Klasa I. wyd. A.

Zapisanych 47. Klasyfikowanych 41. Uzdolnionych do przejścia 16.

Balsam Markus
Bednarski Stanisław
Blindmann Dow
Buterteig Władysław
Ehrlich Józef
Erteschik Norbert
Huttrer Salomon
Jamka Maryan

Gosp. kl. Waleryan Ścisławski.

Kleinhändler Menasche
Marciniak Bolesław
Münz Józef
Schips Pesach
Szcurek Ludwik
Szybiński Edward
Śwituszek Włodzimierz
Tislowitz Józef

Postępu nie otrzymało 16. Nie klasyfikowano 1. Opuściło szkołę 5. Do egzaminu poprawczego przeznaczono 9.

Klasa I. wyd. B.

Zapisanych 44. Klasyfikowanych 37. Uzdolnionych do przejścia 19.

Banaszek Gerson
Banaszek Hirsch
Berger Szymon
Brenner Herman
Figatner Józef
Friedmann Samuel

Gosp. kl. Maksymilian Morecki.

Grossfeld Zygmunt
Gruber Adolf
Jungerwirt Henryk
Klein Alfred
Künstler Izak
Lebwohl Leopold

Osiek Bernard
 Silberstein Chaim
 Singer Samuel
 Spiegel Henryk

Stein Emanuel
 Stieglitz Józef
 Weindling Salo

Postępu nie otrzymało 8. Opuściło szkołę 7. Do egzaminu poprawczego przeznaczono 10.

Klasa II. wydz.

Gosp. kl.: Leou Silberstein.

Zapisanych 31. Klasyfikowanych 25. Uzdolnionych do przejścia 9.

Bierer Izak
 Dattner Szymon
 Ginzig Natan
 Immerglück Chaim
 Kaufmann Samuel

Klapwald Jakób
 Klein Maurycy
 Schaffer Leon
 Zapiór Maryan

Postępu nie otrzymało 7. Opuściło szkołę 6. Do egzaminu poprawczego przeznaczono 9.

Klasa III. wydz.

Gosp. kl.: Franciszek Kowalski.

Zapisanych 19. Klasyfikowanych 17. Uzdolnionych do przejścia 16.

Blitz Aron
 Brandsdorfer Feiwusch
 Federgrün Jakób
 Feniger Leon
 Glückmann Gedalje
 Grünberg Jakób
 Hirsch Manuel
 Jańczur Eugeniusz

Maćkowski Tadeusz
 Ohrenstein Juda
 Osiek Samuel
 Rothblum Edward
 Schönberg Dawid
 Schwarz Samuel
 Zahler Eliasz
 Zapiór Karol

Opuściło szkołę 2. Do egzaminu poprawczego przeznaczono 1.

Klasa IV. wydz.

Gosp. kl.: Dawid Wohlmuth.

Zapisanych 37. Klasyfikowanych 29. Uzdolnionych do przejścia 20.

Biedermann Stanisław
 Bularz Stefan
 Dwornik Michał
 Has Jan
 Immerglück Leib
 Kłodowski Stanisław
 Kurzeja Jan
 Lejczak Kazimierz
 Michnowicz Włodzimierz
 Monderer Friedrich

Mucha Jakób
 Onyszkiewicz Aleksander
 Profic Michał
 Przybyło Stanisław
 Przybyło Stefan
 Rosenlicht Binem Leib
 Silberstein Maksymilian
 Sysło Tadeusz
 Urban Bronisław
 Weisslitz Adolf

Postępu nie otrzymało 3. Opuściło szkołę 8. Do egzaminu poprawczego 6.